УДК 796.03+796.078(035)

І. Л. ГАСЮК

ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ "ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ": СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

***В**исвітлено актуальні проблеми інформаційно-ресурсного забезпечення діяльності галузі фізичної культури і спорту. Досліджено динаміку кількісних показників розвитку матеріально-технічної бази в період 1992 – 2009 рр., здійснено аналіз розвитку матеріально-технічної бази за окремими підсистемами галузі та регіонами України, узагальнено стан інформаційного забезпечення фізичної культури і спорту.*

***T**he article is devoted to illumination of issues of the day of the informative-resource providing of industry of physical culture and sport. The dynamics of quantitative indexes of development of material and technical base is studied in the period of 1992-2009, the analysis of development of material and technical base of separate subsystems of industry is conducted, and also on the regions of Ukraine, information of the informative providing of physical culture and sport is generalized.*

Ключові слова: забезпечення, ресурси, споруди, інформація, фізична культура, спорт.

Важливим чинником, який впливає і забезпечує належний рівень розвитку фізичної культури і спорту в Україні, є інформаційно-ресурсне забезпечення галузі. У контексті цієї статті під інформаційно-ресурсним забезпеченням розуміються дві складових: матеріально-технічну та інформаційну. Матеріально-технічне забезпечення – це процес і результат діяльності держави, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, федерацій за видами спорту, інших організаційно-правових утворень у створенні, утриманні, удосконаленні матеріально-технічної бази фізичної культури і спорту, яка складається з усіх видів фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, фізкультурно-спортивного спорядження і обладнання, іншого майна, що призначене для занять фізичною культурою і спортом [13]. Інформаційне забезпечення утворюється шляхом широкої пропаганди фізичної культури і спорту як фактора зміцнення здоров'я, фізичного і духовного загартування людини через засоби масової інформації. Також до інформаційного забезпечення слід віднести діяльність органів державної статистики, які забезпечують первинний облік і утворюють основу для ведення інформаційної системи про стан розвитку сфери фізичної культури і спорту [13; 18]. Реалії сьогодення обумовлюють необхідність удосконалення нормативно-правових, організаційних основ розвитку матеріально-технічної, інформаційної бази галузі, яка утворює підвалини успішного, ефективного вирішення усього спектру суспільно важливих завдань у сфері фізичної культури і спорту.

Питанням розвитку і висвітленню актуальних проблем сучасного стану інформаційно-ресурсного забезпечення окремих підсистем галузі присвячено низку наукових праць [6; 8; 9; 10; 12], в яких висвітлено авторські погляди на економіко-правові, організаційно-управлінські засади розвитку матеріально-технічної бази олімпійського, дефлімпійського, параолімпійського спорту, МТБ спорту вищих досягнень окремих територіально-адміністративних одиниць України. У той же час слід відзначити відсутність достатньої кількості наукових праць, де комплексно досліджувалися б показники розвитку інформаційно-ресурсного забезпечення галузі в цілому, з позицій системного підходу, що і обумовило мету і завдання нашого дослідження.

Метою роботи є комплексне дослідження сучасного стану і тенденцій розвитку інформаційно-ресурсного забезпечення діяльності галузі фізичної культури й спорту.

Механізм державного управління розвитком матеріально-технічного забезпечення галузі фізичної культури і спорту окреслено в низці нормативно-правових документів, які регламентують застосування правових, організаційних, економічних методів у стратегічному, тактичному, оперативному цільово-програмному контексті вдосконалення матеріально-технічної бази її окремих підсистем. Правові засади регулювання діяльності щодо розвитку матеріально-технічної бази сфери фізичної культури і спорту були закладені з прийняттям Закону України "Про фізичну культуру і спорт" [13]. Особливості правового статусу матеріально-технічної бази фізичної культури і спорту полягають у тому, що будівництво нових і реконструкція наявних дошкільних, виховних, загальноосвітніх і професійних навчально-виховних, вищих навчальних закладів повинно здійснюватись із передбаченими нормативами фізкультурно-спортивних споруд та функціональних приміщень. Також Законом заборонено ліквідацію та перепрофілювання закладів фізичної культури і спорту, баз олімпійської та параолімпійської підготовки, лікувально-фізкультурних закладів. Виключення складають лише ті спортивні споруди, які перебувають у приватній власності [13]. Проектом закону України "Про фізичну культуру і спорт" [18] передбачається закріпити на законодавчому рівні норму, яка передбачає недопущення щодо обмеження доступу інвалідів до фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд. До компетенції органів виконавчої влади з фізичної культури і спорту та органів місцевого самоврядування передбачається віднести здійснення контролю за ефективністю використання спортивних споруд незалежно від форм власності. Економічним стимулом щодо розвитку матеріально-технічної бази фізичної культури і спорту має стати державна підтримка щодо її утримання, яка має полягати у встановленні пільгових тарифів на комунальні послуги та енергопостачання. Суб'єктам підприємницької діяльності, які займаються виробництвом товарів фізкультурно-спортивного призначення та спортивного обладнання передбачається надання пільгового режиму кредитування та оподаткування. Важливим нововведенням має стати паспортизація спортивних споруд. Так, фізкультурно-оздоровчі та спортивні споруди повинні мати такі документи: положення про спортивну споруду, розроблене відповідно до типового положення, затвердженого центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту; сертифікат, виданий місцевим органом з фізичної культури і спорту,

форма якого затверджена органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту; журнал обліку використання спортивної споруди. Законом передбачається встановити особливий режим приватизації об'єктів спортивного призначення, який полягає в забороні новим власникам змінювати їх призначення [18]. Держава встановлює вимоги до спортивних споруд у частині будівельних норм і правил, санітарних норм, нормативів охорони здоров'я та безпеки відвідувачів, а також здійснює пряме фінансування на утримання спортивних споруд і закладів фізичної культури та спорту державної власності.

Указом Президента України "Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні" [14] визначено комплекс заходів щодо вдосконалення механізму матеріально-технічного забезпечення розвитку фізичної культури і спорту. Передбачається здійснення будівництва, модернізації та утримання спортивних споруд з урахуванням вимог міжнародних спортивних організацій, розробки загальнодержавної цільової соціальної програми "Спортивні споруди України" на 2010 – 2015 роки.

Як зазначається в концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми "Спортивні споруди України" на 2010 – 2015 роки [15], за даними досліджень Київського зонального науково-дослідного інституту експериментального проектування, в Україні рівень забезпеченості населення найбільш масовими фізкультурно-спортивними спорудами складає: площинними спорудами близько 70 %, плавальними басейнами – 20 %, спортивними залами – 40 %. Із розрахунку на 10 тис. осіб, Україна у 2-3 рази поступається фізкультурно-спортивними залами провідним країнам, а щодо басейнів, то існує відставання в 30 разів. Більше половини спортивних споруд побудовано ще понад 20 років тому, 80 % з яких не відповідають нормам сьогодення. У країні не збудовано жодного сучасного спортивного об'єкту за рахунок державних коштів.

Одним із завдань концепції програми є забезпечення високої якості спортивних послуг шляхом упровадження системи сертифікації спортивних споруд (фізкультурно-спортивних об'єктів). У проекті правил сертифікації спортивних споруд України [16] передбачається нормативно закріпити обов'язкову сертифікацію для всіх фізичних і юридичних осіб незалежно від форм власності та відомчої належності, які займаються експлуатацією спортивних споруд, що надають фізкультурно-спортивні послуги, і внесеними до Єдиного реєстру спортивних споруд. У проекті положення про Єдиний реєстр спортивних споруд України [17] під спортивними спорудами розуміється спеціально створена та обладнана будівля чи фізкультурно-спортивних комплекс різних форм власності, яка призначена для здійснення фізкультурно-оздоровчої діяльності та/або спортивної діяльності. Передбачається поширення нормативної дії даного положення на всі спортивні споруди незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, які надають одну чи декілька фізкультурно-спортивних послуг. Суттєвою є норма, яка передбачає набуття юридичною особою статусу спортивної споруди лише з дати внесення про неї відповідного запису до реєстру. Таким чином, здійснення фізкультурно-оздоровчої, спортивної діяльності буде можливим лише за умови внесення юридичної або фізичної особи до єдиного реєстру спортивних споруд України із подальшим отриманням сертифікату на споруду та отриманням ліцензії на право надання фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг.

За даними Державної статистичної звітності Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту [3], було досліджено динаміку показників забезпеченості галузі "Фізична культура і спорт" спортивними спорудами протягом 1992 – 2009 років (табл. 1.). Як видно із даних таблиці, спостерігається позитивний тренд забезпеченості спортивними спорудами сфери фізичної культури і спорту. Так, станом на 2009 рік, порівняно з 1992 р., загальна кількість спортивних споруд по Україні збільшилась на 8,6 % і становила 103837 од. Загалом по Україні збільшилась кількість споруд зі штучним льодом (з 16 у 1992 р. до 51 у 2009 р.), на 82,2 % збільшилась кількість кінноспортивних баз, на 70,5 % – приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять, на 50,4 % та 21,4 % тенісних кортів і майданчиків з тренажерним обладнанням відповідно, на 19,1% покращилось забезпечення футбольними полями. Водночас, спостерігається негативна тенденція до зменшення загальної кількості плавальних басейнів (-4,5%), стрілецьких тирів (-32,5%), лижних баз на 100 пар лиж і більше (-52,6%).

Найбільшою питомою вагою у структурі галузевої приналежності спортивних споруд, стабільно протягом усього досліджуваного періоду, характеризувалась підсистема "Фізкультурно-оздоровча і спортивна робота в навчальних закладах", і частка приналежних їй спортивних об'єктів у загальній кількості споруд коливалась у межах 59,8 – 68,4 %; від 20,9 до 30,6 % спортивних споруд знаходилось у підпорядкуванні відомчих підприємств, установ і організацій, спортивних товариств, які забезпечували діяльність підсистеми "Фізкультурно-оздоровча діяльність у виробничій сфері"; 3,3 – 3,9 % спортивних споруд утворювало матеріально-технічну базу спорту вищих досягнень, олімпійського, параолімпійського, дефлімпійського спорту.

В Україні, станом на 2009 р., у державній власності знаходиться 11,8 % спортивних споруд різного призначення, 80,2 % споруд знаходиться в комунальній власності, тобто належать територіальним громадам, і лише 8 % припадає на приватний сектор. Слід відзначити те, що найбільш комерційно привабливими, з точки зору капітальних вкладень, окупності та прибутковості є спортивні споруди зі штучним льодом (частка приватної власності становить 80,4 %), веслувально-спортивні та водноспортивні бази (40 і 53,3 % відповідно), трампліни лижні (38,5 %), велотреки (75 %), стрілецькі стенди (55,6 %), плавальні басейни (24,1 %), кінноспортивні бази (52,8 %). Характерними є показники належності спортивних споруд територіальним громадам, використання яких більшою мірою дозволяє задовольнити потреби населення в заняттях фізичною культурою і спортом, а саме: площинні спортивні споруди – 83,7 %, приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять – 67,8 %, стрілецькі тири – 80,5 %; плавальні басейни – 52,1 %, спортивні зали площею не менше 162 м^2 – 82,1 %, легкоатлетичні ядра, що не входять до складу стадіонів – 77,3 % (табл. 2).

Станом на 2009 р. значення коефіцієнту забезпеченості населення України спортивними спорудами збільшилось на 23 %, порівняно із 1992 р., і становило 2,3 (табл. 3). Такі зміни обумовлені незначним збільшенням загальної кількості спортивних споруд, з одного боку, і зменшенням кількості населення України – з іншого, що необхідно інтерпретувати як негативну тенденцію тому, що збільшення

Таблиця 1

Динаміка показників забезпеченості галузі "Фізична культура і спорт" спортивними спорудами в період з 1992 по 2009 рр.

Найменування	*1992 р.*	*2000 р.*	*1992-2000 рр. (%)*	*2005 р.*	*2000-2005 рр. (%)*	*2006 р.*	*2005-2006 рр. (%)*	*2008 р.*	*2006-2008 рр. (%)*	*2009 р.*	*1992-2009 рр. (%)*
Стадіони з трибунами на 1500 місць і більше	1 056	1 128	6,4	1 147	1,7	1 131	-1,4	1 118	-1,1	1 104	***4,5***
Легкоатлетичні ядра, що не входять до складу стадіонів	59	183	67,8	231	20,8	237	2,6	—	—	247	***318,6***
Майданчики з тренажерним обладнанням	9 537	11 300	15,6	11 286	-0,1	11 642	3,2	11 761	1,0	11 576	***21,4***
Тенісні корти	—	845	—	1 205	29,9	1 227	1,8	1 245	1,5	1 271	***50,4***
Футбольні поля	—	9 910	—	11 248	11,9	11 331	0,7	11 433	0,9	11 805	***19,1***
Інші майданчики	50 810	34 943	-45,4	38 903	10,2	39 135	0,6	39 058	-0,2	38 100	***-25,0***
Приміщення для ФОЗ	9 371	13 139	28,7	15 180	13,4	15 494	2,1	15 572	0,5	15 978	***70,5***
Спортивні зали площею не менше 162 м^2	15 651	17 032	8,1	17 189	0,9	17 240	0,3	17 215	-0,1	17 210	***10,0***
Плавальні басейни	579	509	-13,8	510	0,2	510	0,0	512	0,4	553	***-4,5***
Стрілецькі тири криті і напіввідкриті на дистанцію не менше 25 м	8 376	7 598	-10,2	6 538	-16,2	6 376	-2,5	5 917	-7,2	5 651	***-32,5***
Стрілецькі стенди	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—
Біатлонні стрільбища	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—
Велотреки	—	4	—	4	0,0	4	0,0	4	0,0	4	—
Кінноспортивні бази	—	29	—	33	12,1	37	12,1	47	27,0	53	***82,8***
Споруди зі штучним льодом	16	10	-60,0	13	23,1	24	84,6	42	75,0	51	***218,8***
Веслувально-спортивні бази	—	—	—	—	—	—	—	74	—	80	—
Веслувальні канали	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Водноспортивні бази	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—
Трамплін лижні	14	16	12,5	18	11,1	15	-16,7	20	33,3	20	***42,9***
Трамплін для фрістайлу	—	3	—	4	25,0	5	25,0	—	—	6	—
Лижні бази на 100 пар лиж і більше	171	122	-40,2	103	-18,4	105	1,9	99	-5,7	81	***-52,6***
											1992-2009 рр. (%)

Таблиця 2

Розподіл спортивних споруд України за формами власності станом на 2009 рік

Найменування	*Усього*	*Державна власність*	*Частка (%)*	*Комунальна власність*	*Частка (%)*	*Приватна власність*	*Частка (%)*
Стадіони з трибунами на 1500 місць та більше	1 104	139	12,6	690	62,5	275	24,9
Легкоатлетичні ядра, що не входять до складу стадіонів	247	47	19,0	191	77,3	9	3,6
Площинні спортивні споруди	62 752	5 725	9,1	52 529	83,7	4 498	7,2
Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять	15 978	2 946	18,4	10 840	67,8	2 192	13,7
Спортивні зали площею не менше 162 м^2	17 210	2 234	13,0	14 126	82,1	850	4,9
Плавальні басейни	553	132	23,9	288	52,1	133	24,1
Стрілецькі тири криті і напіввідкриті на дистанцію не менше 25 метрів	5 651	938	16,6	4 549	80,5	164	2,9
Стрілецькі стенди (круглий, траншейний)	9	1	11,1	3	33,3	5	55,6
Біатлонні стрільбища	6	1	16,7	3	50,0	2	33,3
Велотреки	4	1	25,0	---	0,0	3	75,0
Кінноспортивні бази	53	12	22,6	13	24,5	28	52,8
Споруди зі штучним льодом	51	5	9,8	5	9,8	41	80,4
Веслувально-спортивні бази	80	11	13,8	37	46,3	32	40,0
Веслувальні канали	2	2	100,0	---	0,0	---	0,0
Водноспортивні бази	30	8	26,7	6	20,0	16	53,3
Трампліни лижні	26	7	26,9	9	34,6	10	38,5
Лижні бази на 100 пар лиж і більше	81	32	39,5	24	29,6	25	30,9

| | | |

коефіцієнту відбулось не на фоні значного приросту загальної кількості споруд із сталим показником кількості населення, а навпаки, завдяки демографічній кризі. Кількість осіб, що займаються фізичною культурою і спортом протягом усього досліджуваного періоду, була відносно сталою, і тому показник забезпеченості спортивними спорудами коливався в межах 7,3-7,8. Загалом в Україні на одну особу, що займається фізичною культурою і спортом, припадає в середньому 7,2 м^2 спортивних споруд різного функціонального призначення, а на одного мешканця України – всього 2 м^2.

Таблиця 3

Коефіцієнти забезпеченості спортивними спорудами населення України

Найменування показника	*1992 р.*	*2000 р.*	*1992-2000 рр., %*	*2005 р.*	*2000-2005 рр., %*	*2009 р.*	*2005-2009 рр., %*	*1992-2009 рр., %*
Спортивних споруд, разом	95 640	96 771	1,2	103 612	7,1	103 837	0,2	8,6
Кількість тих що займаються фізичною культурою і спортом (тис. осіб)	12954,1	12794,5	-1,2	12978,2	1,4	13204,2	1,7	1,9
Коефіцієнт забезпечення спортивними спорудами тих, що займаються (на тис. осіб)	7,3	7,5	2,4	7,9	5,6	7,8	-1,5	6,5
Загальна кількість населення України (тис. осіб)	52244,1	48457,0	-7,2	47280,8	-2,4	46115, 9	-2,5	-11,7
Абсолютний коефіцієнт забезпечення спортивними спорудами населення України (на тис. осіб)	1,8	2,0	9,1	2,2	9,7	2,3	2,7	23,0
Загальна площа спортивних споруд, м. кв.	–	–	–	–	–	96 002 682	–	–
Площа спортивних споруд, що припадає на одну особу яка займається	–	–	–	–	–	7,271	–	–
Площа спортивних споруд, що припадає на одного громадянина України	–	–	–	–	–	2,082	–	–

Найкращими показниками характеризуються площинні коефіцієнти забезпеченості населення України футбольними полями (1,33), спортивними залами (0,09), приміщеннями для фізкультурно-оздоровчих занять (0,07). Найгірша ситуація спостерігається в наявності майданчиків з тренажерним обладнанням (0,06), майданчиків із синтетичним покриттям і тенісних кортів (0,01), забезпеченості плавальними басейнами (0,0042).

Слід відзначити, що коефіцієнт забезпечення сільського населення спортивними спорудами протягом усього досліджуваного періоду коливався в межах 3,09 – 3,43, а міського – 1,23 – 1,72. Такі значення обумовлені показниками розташування спортивних споруд у сільській місцевості, і кількість яких становила від загальної в 1992 р. 54 %, а в 2009 р. – 48 %, і відповідно із кількістю населення в два рази меншою порівняно з міським. Останніми роками спостерігається тенденція збільшення показників забезпеченості міського населення спортивними

спорудами і в першу чергу за рахунок створення нових спортивних споруд і реконструкції старих, хоча, з іншого боку, спостерігається значний відтік сільського населення до великих міст України. Такий демографічний рух створює ситуацію, коли більшість спортивних споруд, розташованих у сільській місцевості, не використовується за призначенням взагалі, а в містах експлуатаційне навантаження на спортивні споруди значно зростає.

Серед областей України найкращими показниками досліджуваних коефіцієнтів характеризуються Миколаївська, Волинська, Херсонська області, а найгіршими АР Крим, Закарпатська область, м. Севастополь та м. Київ (табл. 4). За рівнем забезпечення спортивними майданчиками з тренажерним обладнанням найкращими є Волинська (0,52), Хмельницька (0,50), Миколаївська (0,42) області; тенісними кортами – м. Севастополь (0,08), АР Крим (0,06), м. Київ (0,05); футбольними полями – Чернігівська (0,68), Волинська, Полтавська (0,42), Тернопільська (0,40) області; приміщеннями для фізкультурно-оздоровчих занять – Херсонська (0,46), Одеська і Харківська (0,42) області; плавальними басейнами – м. Київ (0,020), м. Севастополь (0,018), Луганська обл. (0,017); спорудами зі штучним льодом – Полтавська обл. (0,0038), м. Київ (0,0036), м. Севастополь (0,0026).

Таблиця 4

Коефіцієнти забезпеченості спортивними спорудами населення України за окремими регіонами (станом на 2009 р.)

Назва регіону	*Коефіцієнт забезпеченості спортивними спорудами (на 1 тис. осіб)*	*Ранг серед регіонів України*
Миколаївська	3,54	1
Волинська	3,25	2
Херсонська	3,06	3
Рівненська	3,02	4
Кіровоградська	2,95	5
Чернігівська	2,85	6
Хмельницька	2,81	7
Полтавська	2,65	8
Тернопільська	2,62	9
Івано-Франківська	2,59	10
Житомирська	2,47	11
Вінницька	2,44	12
Чернівецька	2,29	13
Сумська	2,28	14
Харківська	2,23	15
Дніпропетровська	2,21	16
Київська	2,20	17
Луганська	2,19	18
Запорізька	2,18	19
Львівська	2,03	20
Одеська	2,03	21
Черкаська	2,01	22
Донецька	1,72	23
Автономна Республіка Крим	1,67	24
Закарпатська	1,66	25
м. Севастополь	1,65	26
м. Київ	1,48	27

Аналіз наявності функціональних взаємозв'язків між показниками кількості населення, що займається фізичною культурою і спортом, з одного боку, і загальною кількістю спортивних споруд, з іншого – виявив, що показник загальної кількості споруд функціонально не залежить від кількості осіб, що займаються фізичними вправами, а коефіцієнт кореляції є достовірно незначущим на рівні 0,05, і становив 0,34. На нашу думку, це означає, що збільшення кількості спортивних споруд в останні роки не пов'язано зі змінами в потребах нормативного забезпечення матеріально-технічною базою тих, хто займається фізичною культурою і спортом, а пов'язане із нормативними змінами у процедурі складання і відображення у статистичній звітності відомостей про наявність спортивних споруд, що перебувають на балансі в первинних організаціях і установах, які здійснюють фізкультурно-спортивну діяльність. Слід відзначити наявність достовірно значущого взаємозв'язку між показниками загальної кількості населення України і спортивних споруд (коефіцієнт кореляції -0,56), що може пояснюватись тим, що зі зменшенням кількості населення зростає коефіцієнт забезпечення спортивними спорудами, і навпаки, збільшення кількості населення призводить до його зменшення, що, у свою чергу, дає можливість стверджувати про неврахування нормативів забезпеченості населення спортивними спорудами різного функціонального призначення під час розробки програм розвитку матеріально-технічної бази фізичної культури і спорту.

Інформаційне забезпечення діяльності галузі здійснюється шляхом висвітлення видатних спортивних подій, повсякденного життя фізкультурного руху в засобах масової інформації, інтернет-ресурсах, друкарських видавництвах, організації і веденні єдиної інформаційної системи щодо стану розвитку фізичної культури і спорту, вільного доступу до результатів останніх наукових досліджень, діяльності органів державної влади.

За даними останніх досліджень [4; 11], результати науково-дослідних робіт у сфері фізичної культури і спорту практично не представлені в інтернет. У бібліотеках України наявність електронних версій науково-спортивної інформації носить фрагментарний та безсистемний характер. Із усієї кількості бібліотек лише в Національній бібліотеці України ім. Вернадського на сьогодні зібрано інформацію останніх досліджень у цій галузі. Також надзвичайно актуальною вимогою сьогодення є створення загальнодержавної електронної бібліотеки з фізичної культури і спорту.

До найбільш негативних явищ інформаційного забезпечення слід віднести відсутність соціальної реклами фізичної культури і спорту; у ході трансляції спортивних передач наявність активної реклами алкогольних напоїв, яка проводиться видатними спортсменами; відсутність єдності вимог щодо формування позитивного ставлення до фізичної культури і спорту, здорового способу життя молодого покоління, з боку держави, суспільства, школи, сім'ї, існування подвійних моральних стандартів; занепад книговидавничої діяльності у сфері фізичної культури і спорту, спортивної періодики; відсутність ефективного контролю з боку держави до вживання населенням алкоголю, наркотичних речовин і тютюнопаління, неповнолітніми особами.

З метою дослідження якісного стану інформаційного забезпечення діяльності галузі нами було проведено соціологічне опитування із дотриманням вимог спеціальної науково-методичної літератури [1; 2; 5; 7; 19]. У ньому брали участь молоді люди віком 18 – 20 років, студенти вищих навчальних закладів м. Хмельницького в кількості 60 осіб. 96 % респондентів вважають за необхідне інформування суспільства із усього спектру питань діяльності галузі фізичної культури і спорту, і лише 4 % ставляться до цього процесу байдуже. На думку 84 % опитаних, більш детального висвітлення в засобах масової інформації вимагають питання про ведення здорового способу життя, 11 % – новини і останні події у спорті вищих досягнень, 5 % – розважальні програми про життя видатних спортсменів, діячів спорту, змагання. Не викликали зацікавлення в опитаних освітні телевізійні програми в галузі фізичної культури і спорту. Інформацію з питань фізичної культури і спорту 12 % респондентів переважно отримують з інтернету, 70 % – з телебачення, і лише 14 % – з періодичних наукових видань, газет, журналів, книг, посібників, популярної спортивної літератури. Важливим є факт, що для 26 % молоді, яка проживає в місті, переважним джерелом отримання відомостей про фізичну культуру і спорт є інтернет, у той же час для молоді із сільської місцевості цей показник становить лише 3 %. Занепокоєння викликають дані, які свідчать про відсутність у міської молоді бажання до використання як джерела отримання інформації в галузі фізичної культури і спорту газет, журналів, періодичних видань, наукової літератури (4 %), і навпаки, для 21 % молоді, яка проживає в сільській місцевості, це є переважним джерелом отримання відомостей про фізичну культуру і спорт. Перевірка гіпотези про те, що пріоритетний вибір джерела отримання інформації залежить від місця проживання, установила наявність такої залежності, що підтверджується значенням коефіцієнту асоціації “Юла”, який становить 0,8 [19]. На думку 9 % респондентів, стан висвітлення в засобах інформації актуальних питань, подій, результатів діяльності органів влади в галузі фізичної культури і спорту заслуговує оцінки “дуже добре”, 44 % анкетованих визначив його як – “добре”, 40 % – “задовільно”, і 7 % як “погано”. Проведення агітаційно-пропагандистської роботи серед молоді оцінено як “дуже добре” 21 % опитаних, 44 % респондентів дали оцінку “добре”, 21 і 14 % “задовільно” і “погано” відповідно. Доступність і якість отримання інформації з питань фізичної культури і спорту, на думку 37 % респондентів, залежить від обсягів фінансування інформаційно-освітніх проектів, 37 % опитаних вважають провідним фактором соціальну значущість фізичної культури і спорту для суспільства, 21 % – ефективність діяльності органів державної влади в сфері фізичної культури і спорту, 5 % – напрями діяльності і комерційну зацікавленість засобів масової інформації.

Таким чином, підсумовуючи дослідження стану інформаційно-ресурсного забезпечення діяльності галузі, можна зробити такі висновки.

В Україні спостерігається збільшення кількості спортивних споруд різного призначення, що свідчить про поступальний розвиток галузі у складних соціально-економічних умовах. Нагальною є проблема реконструкції значної кількості спортивних споруд відповідно до вимог Державних будівельних норм.

Питомою вагою відповідності спортивних споруд характеризується підсистема галузі "Фізкультурно-оздоровча і спортивна робота в навчальних закладах", найкраще забезпечена спортивними спорудами Миколаївська, Волинська, Херсонська області, а найгірше – АР Крим, Закарпатська область, м. Севастополь та м. Київ.

В Україні, станом на 2009 р., у державній власності знаходиться 11,8 % спортивних споруд різного призначення, 80,2 % споруд знаходиться в комунальній власності, тобто належать територіальним громадам, і лише 8 % припадає на приватний сектор.

Інформаційне забезпечення діяльності галузі вимагає більш ретельної уваги з боку держави, а саме в частині нівелювання негативного впливу алкогольної реклами на свідомість громадян, що здійснюється під час трансляції спортивних програм, шляхом прийняття відповідних законодавчих актів. Необхідним є покращання просвітницької роботи з молоддю шляхом широкого висвітлення в засобах масової інформації питань, пов'язаних зі здоров'ям і здоровим способом життя, проведенням більш активної агітаційно-пропагандистської роботи із широким використанням соціальної реклами, телебачення, радіо.

Подальші наукові розробки будують спрямовані на розробку кількісно-якісних показників інформаційно-ресурсного забезпечення галузі фізичної культури і спорту.

Література:

1. *Бабосов Е. М.* Общая социология : [учеб. пособ. для студ. вузов] / Е. М. Бабосов. – 2-е изд. стер. – Мн. : ТетраСистемс, 2004. – 640 с.

2. *Волков Б. С.* Методология и методы психологического исследования : [учеб. пособ. для вузов] / Б. С. Волков, Н. В. Волкова, А. В. Губанов. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект; Фонд "Мир", 2005. – 352 с.

3. Державна статистична звітність Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за формами № 1-ФК, 2-ФК річна "Звіт з фізичної культури і спорту" за 1992 – 2009 роки. – К., 2010.

4. Исследования в спорте: анализ информации в сети Интернет Украины, России и республики Беларусь / С. С. Ермаков // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – Х., 2001. – № 18. – С. 51–59.

5. *Карандашев В. Н.* Методика Шварца для изучения ценностей личности: концепция и методическое руководство / В. Н. Карандашев. – СПб. : Речь, 2004. – 70 с.

6. Некоторые аспекты экономико-географического анализа социально-экономических предпосылок развития спорта высших достижений в Автономной Республике Крым / Г. А. Галух, Н. С. Сахнова // Культура народов Причерноморья. – 2001. – № 24. – С. 15–18.

7. *Образцов П. И.* Методы и методология психолого-педагогического исследования / П. И. Образцов. – СПб. : Питер, 2004. – 268 с.

8. Передумови застосування програмно-цільового методу в державному управлінні матеріально-технічною базою олімпійського, паралімпійського та

дефлімпійського спорту / Ю. І. Довгенько // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 13. – С. 3–10.

9. Програмно-цільове управління матеріально-технічною базою олімпійського та параолімпійського спорту в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту спец. : 24.00.01 / Ю. І. Довгенько ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. – К., 2006. – 19 с.

10. Програмно-цільове управління матеріально-технічною базою олімпійського та паралімпійського спорту в Україні: питання теорії / Ю. Мічуда, Ю. Довгенько // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 4. – С. 91–95.

11. Стан спортивного інформаційного простору: Доступність ресурсів / І. Свістельник // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 3. – С. 16–21.

12. Территориальные различия развития спорта высших достижений в АР Крым / Г. А. Галух, Н. С. Сахнова // Культура народов Причерноморья. – 2001. – № 26. – С. 249–251.

13. Форум: Законодавство України. – 2008. – Документ 3808-12 Закон України "Про фізичну культуру і спорт", редакція від 08.06.2007 на підставі 1021-16, чинний. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12

14. Форум: Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту – 2009. – Документ 2008_640_up.pdf Указ Президента України № 640/2008 "Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні". – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/doccatalog/list?currDir=90950&documentList_stind=21 –

15. Форум: Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту – 2009. – Документ proj_koncept.doc – Проект Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми "Спортивні споруди України" на 2010 – 2015 рр. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/doccatalog/list?currDir=98679

16. Форум: Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту – 2009. – Документ proj_pravil.doc Проект правил сертифікації спортивних споруд України. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/doccatalog/list?currDir=98679

17. Форум: Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту – 2009. – Документ proj_poloj.doc Проект положення про Єдиний реєстр спортивних споруд України. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/doccatalog/list?currDir=98679

18. Форум: Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. – 2008. – Документ 2006_03_pd.pdf Верховна Рада України. Проект Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про фізичну культуру і спорт". – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/sport/doccatalog/document?id=93031

19. *Ядов В. А.* Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности. – 3-е изд., испр. / В. А. Ядов. – М. : Омега-Л, 2007. – 567 с.

Надійшла до редколегії 10.06.2010 р.